

Kitap İnceleme / Book Review

Dr. Şahin Sarı'nın “Yapay Zekânın Deyim Çevirisi” Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme

A Review of Dr. Şahin Sarı's Work Titled “The Translation of Artificial Intelligence's Phrases”

Mahmut KALKAN

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Arap Dili Eğitimi Bilim Dalı Doktora Öğrencisi
Gazi University, Institute of Educational Sciences, Arabic Language Education PhD Student
Ankara / Türkiye

mahmud35kalkan@gmail.com

ORCID: 0009-0007-4861-1766

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Kitap İnceleme / Book Review

Geliş Tarihi / Received : 06.11.2025

Kabul Tarihi / Accepted : 02.12.2025

Yayın Tarihi / Published : 30.12.2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season : Aralık / December

Cilt / Volume: 3 • Sayı / Issue: 2 • Sayfa / Pages: 599-601

Atıf / Cite as

KALKAN, M. (2025). Dr. Şahin Sarı'nın “Yapay Zekânın Deyim Çevirisi” Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme, *Lisânî İlimler Dergisi*, 3(2), 599-601.

Doi: 10.5281/zenodo.18033368

İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Yayın Hakkı / Copyright®

LİDER, Lisânî İlimler Dergisi, uluslararası, bilimsel ve hakemli bir dergidir. Tüm hakları saklıdır.
Journal of Linguistic Studies is an international, scientific and peer-reviewed journal.

All rights reserved.

Dergimizde yayımlanan makaleler,
Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası (CC BY 4.0) ile lisanslanmıştır.

*The articles published in our journal are licensed under
Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).*

Kitap İncelemesi

Dr. Şahin Sarı, Yapay Zekânın Deyim Çevirisi.

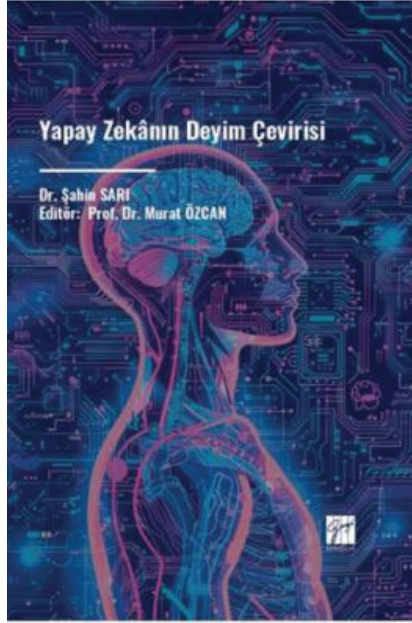
Ankara:Gazi Kitabevi, 2024, 202 s. ISBN: 978-625-365-660-7.

Son zamanlarda yapay zekâ teknolojilerinin hayatın hemen hemen her alanında artan etkisi, çeviri çalışmalarını derinden dönüştürmüş, özellikle kültürel ifadelerin fazlasıyla yer aldığı deyim çevirilerini dilbilimcilerin nazarında tartışma konusu haline getirmiştir. Bahsi geçen konu bağlamında, Dr. Şahin Sarı'nın "Yapay Zekânın Deyim Çevirisi" adlı kitabı, yapay zekâ araçlarının deyim çevirileri karşısında ne denli başarılı olabildiğini ve bu deyimlerin barındırdığı kültürel ifadeleri hedef dile ne ölçüde aktarabildiğini insan çevirileri ile karşılaştırarak ayrıntılı bir biçimde ele almaktadır.

Eserin temel amacı, yapay zekâ araçlarının dilin bütünlüğünü ve derinliğini ne kadar koruyabildiğini göstermek ve bu süreçte insan kaynaklı çevirilerin, hâlâ daha ne denli belirleyici ve etkili olduğunu ortaya koymaktır. Bu inceleme yazısında, yazarın söz konusu eserde ele aldığı temel konu ve alt başlıkları, kullanılan yöntem ve stratejileri, bulguları ve literatüre katkısı ele alınmaktadır.

Dr. Şahin Sarı'nın çalışması, son yıllarda hızla gelişen makine çevirisi teknolojilerini kültürel ve deyimsele ifadeler açısından ele almasıyla alanında öncü bir nitelik taşımaktadır. Yazar, insan çevirisi ve yapay zekâ uygulamaları arasında bir kıyaslama yaparak özellikle kültürel bağlamı güçlü ifadeler olan deyimlerin hedef dile aktarımında ne tür farklılıklar ortaya çıktığını gözler önüne sermektedir. Kitap, alan yazında insan çevirisi ve makine çevirisi arasındaki farkları doğrudan film verileri üzerinden inceleyen ilk çalışma olması bakımından da dikkat çekicidir.

Araştırmanın kapsamı ve yöntemi bağlamında çalışma, 2021–2022 yılları arasında Netflix'te yayınlanan Don't Look Up, Red Notice, The Gray Man ve The Adam Project adlı dört popüler filmi inceleme alanı olarak belirlemiştir. Araştırmada kaynak dil İngilizce, hedef dil ise Türkçe dublaj ve alt-

yazı olarak seçilmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine dayanmakta; insan çevirileriyle yapay zekâ çevirilerini karşılaştırmalı ve betimsel analiz yöntemleriyle incelemektedir. Örneklem, söz konusu filmlerde yer alan 42 adet kültürel ifade ve deyimden oluşmaktadır. Çalışmada, deyimlerin insan kaynaklı (altyazı ve dublaj) çevirileri ile Google Translate, Yandex, Microsoft Bing ve Apple Çeviri gibi yapay zekâ tabanlı sistemlerin çevirileri karşılaştırılmıştır.

İlgili çalışmalar bölümünde yazar, çalışmasına başlamadan önce geniş bir literatür taraması yaparak film ve dizi çevirileri, dublaj, alt yazı, yapay zekâ temelli çeviri araçları, gelişim süreçleri ve araştırmaları gibi konulara değinir ve bu alanlarda yapılmış önceki çalışmalara yer vererek okuyucunun konuya hazırlıklı biçimde yaklaşmasını sağlar.

Bulgular bölümünde ise araştırmada elde edilen veriler tablo ve grafiklerle detaylı biçimde sunulmuştur. Analizler sonucunda, insan çevirileri olan dublaj ve altyazı çevirilerinin bağlamsal tutarlılık ve kültürel aktarım açısından yüksek başarı gösterdiği belirlenmiştir. Bu durum, insan çevirilerinin hedef dil odaklı stratejiler kullanmasından kaynaklanmaktadır. Yapay zekâ çevirilerine bakıldığında ise incelenen dört sistem arasında genel başarı oranı %57 olan Yandex Çeviri en başarılı sonuçları verirken, sırasıyla Google Translate %52, Apple Çeviri %29 ve Microsoft Bing %21 oranla daha düşük başarı göstermiştir. Bu fark, makine çevirilerinin hâlâ kaynak dil odaklı çalışmasından ve kültürel bağlamı tam anlamıyla kavrayamamasından kaynaklanmaktadır. Yazar bu hususta, yapay zekâ uygulamaları veri tabanlarında yer alan insan çevirilerinin, çeviri kalitesindeki en büyük etkenlerden biri olduğunu, insan çevirilerinin artmasıyla günümüz çeviri teknolojisinin gelişeceğini ifade eder.

Sonuç olarak Dr. Şahin Sarı'nın çalışması, yapay zekânın çeviri alanındaki mevcut sınırlarını açık biçimde göstermesi açısından son derece değerlidir. Ancak yazarın da belirttiği gibi, bu bulgular günümüz teknolojik gelişmeleriyle birlikte zamanla değişebilir. Çeviri motorları sürekli olarak yeni verilerle güncellendiğinden, bu çalışmanın bulguları ileride yapılacak benzer araştırmalarda karşılaştırma verisi olarak önemli bir kaynak oluşturacaktır. Filmler gibi kültürel unsurların yoğun olduğu ifadelerin bilimsel açıdan değerlendirilmesi, gelecekte yapılacak olan çeviri araştırmalarına da model niteliğindedir.

Kitap, yalnızca çeviri bilimiyle ilgilenenler için değil, aynı zamanda dil teknolojileri, yapay zekâ uygulamaları ve çok dilli medya içerikleri üzerine çalışan araştırmacılar için de güçlü bir referans kaynağı olacaktır.

